

De ontwikkeling van *Eumenes papillarius* (Christ) (Hymenoptera, Vespidae, Eumeninae)

door

Br. V. LEFEBER

ABSTRACT. — The development of *Eumenes papillarius* (Christ). — In July 1976 four nests of *Eumenes papillarius* were found in an empty bee-hive at Lobberich (West-Germany). In February 1977 one of them was opened. It contained a living larva. This changed into a pupa on 10 March and two weeks later a ♀ appeared. About the same day (24 March) a ♂ crept out of another nest. These results confirm the experience of Brocher (1928).

Brocher (1928) geeft een relaas van zijn bevindingen met drie urntjes van een *Eumenes*-soort, die door hem in juli gevonden waren in de buurt van Parijs op een plaat linoleum op zijn konijnehok. Hij bewaarde de urntjes in een glazen pot. In december was er nog niets gebeurd. In januari maakte hij een van de urntjes open en vond een volwassen levende larve. Op 1 mei veranderde die larve in een pop, die op 3 juni het imago leverde. Op 23 juni zat er een mooi rond gaatje in de tweede urn en er vloog een tweede imago in de pot rond. De derde urn bleek enkele verdroogde resten te bevatten. De conclusie van Brocher was dat de larvale toestand bij deze soort bijna elf maanden zou duren.

In juli 1976 werden vier urntjes gevonden op een stuk kunstraat in een lege bijenkast te Lobberich (LB.19) in Duitsland, 6 km ten oosten van Venlo. Via de heren J. Hensels en H. Gilissen kwamen die urntjes bij mij terecht.

In februari 1977 maakte ik een urntje open en vond een volwassen levende larve en resten van kleine rupsjes. Op 10 maart was de larve plotseling een naakte pop, geheel lichtgeel gekleurd. Op 14 maart waren de ogen donkerbruin. Op 20 maart werden de zwarte delen van de wesp zichtbaar en op 22 maart was het lichaam geheel uitgekleurd. We konden toen vaststellen dat het een ♀ betrof en waarschijnlijk van *Eumenes papillarius*. Dat stond toch al praktisch vast, ook bij de dieren van Brocher, want de twee andere soorten die redelijkerwijze in aanmerking kwamen, bevestigen hun urntjes aan takjes in het vrije veld.

Op 26 maart loopt het ♀ in het aquarium rond, maar lijkt kreupel; de vleugels zijn nog niet geplooid en nog geelachtig. Op 30 maart zijn de vleugels helder en geplooid, maar het lopen gaat nog onbeholpen en van vliegen is nog geen sprake. Dat gebeurt pas op 3 april, als we haar tegen het raam terug vinden omdat we het bakje niet gesloten hadden. Ze snoept wat van de verdunde honing op een watje. Op 9 april vinden we haar dood.

Ondertussen was op 24 maart een ♂ uit de tweede urn verschenen door een mooi rond gaatje. Dit ♂ was de volgende dag al dood.

Op 30 mei bleken de derde en de vierde urn ieder een dode larve te bevatten.

LITERATUUR

Brocher, F., 1928. Observations et réflexions d'un naturaliste dans sa campagne: 1-211, figs. 1-94, librairie Kundig, Genève.

Brusselsestraat 38, 6211 PG Maastricht.

ENDOTRICHA FLAMMEALIS (DENIS & SCHIFFERMÜLLER) (LEP.) TALRIJK VLIEGEND. Tijdens een wandeling in de namiddag van 28.VII.1977 op het zuidelijk deel van de Lelmelerberg (gem. Ommen), zagen wij honderden exemplaren van deze Pyralide in de damp boven de heide vliegen of aan takjes hangen. Vrijwel hetzelfde beeld kregen we een dag later te zien boven de heidevelden in de buurtschap Miggelenberg bij Beekbergen op de Veluwe. Beide dagen was het koel en buijg weer. Trouwens de hele derde decade van juli was koel en nat.

G. J. Flint, Swaefkenstraat 39, 7415 EA Deventer.